

Uluslararası
Çalışma
Örgütü

SOSYAL 11 UYGUNLUK

İnşaat Sektöründe

Yabancı İşçi Çalıştırma

SOSYAL 11 UYGUNLUK

İnşaat Sektöründe
Yabancı İşçi Çalıştırma

Uluslararası
Çalışma
Örgütü

Mart 2022

Bu kitapçık "Türkiye'de Mülteciler ve Ev Sahibi Topluluklar için İnsana Yakışır İş Fırsatları Projesi" kapsamında "**İnşaat**" sektöründe Sosyal Uygunluk Denetimine katkı vermek üzere hazırlanmıştır.

Kitapçık iki bölümden oluşmakta olup;

1. Bölüm; Türkiye'de bulunan Geçici Koruma Sağlanan Suriyeliler'in çalıştırılması ve çalışma izin süreçleri

2. Bölüm; Türkiye'de bulunan Uluslararası Koruma Başvuru ve Statü Sahibi yabancıların çalıştırılması ve çalışma izin süreçlerine ilişkin bilgileri içermektedir.

GEÇİCİ KORUMA SAĞLANAN YABANCILAR VE ÇALIŞMA İZİNLERİ

Suriye Uyruklu Yabancıların Hukuki Statüsü Nedir?

Türkiye’de bulunan Suriyeliler, ikamet izni sahibi olanlar ve geçici koruma statüsünde bulunanlar olmak üzere iki farklı kategoride yer almaktadırlar. Geçici koruma statüsünde bulunanlar, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda (YUKK) düzenlenmiş olan mülteci yahut şartlı mülteci kategorilerinden herhangi birisine girmemekte olup aynı kanunun 91. maddesi uyarınca “geçici koruma” altına alınmışlardır.¹

Geçici Koruma Nedir?

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Madde 91’e göre;

1. Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.
2. Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Geçici Koruma sağlanan yabancılar çalışma izni olmadan Türkiye’de çalışamaz ve çalıştırılmaz.²

Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara Geçici Koruma sağlanabilir.³

¹ TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Mülteci Hakları Alt Komisyonu, Mart 2018

² Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik. Madde 4

³ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 91

Çalışma izin başvururusunu çalışan değil, işveren e-devlet kapısından elektronik imza ile yapar.

Geçici Koruma Sağlanan Suriyeliler “Geçici Koruma Kimlik Belgesi” alındıktan sonra her ilde çalışabilir mi?

Geçici Koruma Sağlanan Suriyeliler Resmi geçici koruma kimlik belgesi alındıktan sonra sadece kayıtlı olduğu ilde çalışılabilmektedir. Farklı bir ilde çalışabilmesi için İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne başvurarak kaydının değiştirilmesi gerekmektedir.

Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Türkiye’de Çalışabilmeleri için Sağlanması Gereken Koşullar Nelerdir?

Geçici koruma sağlanan yabancıların iş arayabilmesi ve çalışabilmesi için Türkiye’de en az altı aydır geçici koruma statüsünde kayıtlı olma şartı aranmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenmiş olan ve statülerini gösteren kimlik belgesi ile Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerine başvurarak “iş arayan” kaydı yaptırabilmekte, aktif işgücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlara katılabilmekte ve iş bulduğunda işvereni tarafından çalışma izni başvurusu yapılabilmektedir.

Çalışma İzni Nedir?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü (UİGM) tarafından verilen, yasal olarak çalışılabileceğine dair belgedir. 28 Temmuz 2016 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen 6735 sayılı Uluslararası İş Gücü Kanunu’na göre Türkiye’de çalışmak isteyen yabancıların çalıştırılabilmesi için işverenin çalışacak yabancı için çalışma izni alması gerekmektedir.

Çalışma izin başvurusunu çalışan değil, çalışan yerine işveren ya da işveren temsilcisi yapmaktadır. Kendi nam ve hesabına çalışan yabancıların çalışma izni başvuruları ise kendileri

tarafından yapılmaktadır. Çalışma izni, istisnai durumlar hariç bir yıl süre ile alınabilmektedir. Bir işverene iş sözleşmesiyle bağlı çalışanlar için çalışanın işten ayrılması durumunda, işveren tarafından 15 gün içinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvurularak çalışma izni iptal edilmelidir. Aynı kişi yeni bir işe kabul edildiğinde yeni işveren tarafından tekrar izin alınması gerekmektedir.

Çalışma İznine Nasıl Başvurulur?

Geçici koruma sağlanan yabancılar için, geçici koruma kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na başvuruda bulunulabilmektedir. Çalışma izni başvuruları, geçici koruma sağlanan yabancıları çalıştıracak işveren tarafından e-Devlet Kapısı üzerinden yapılmaktadır.

İşveren e-Devlet üzerinden <https://giris.turkiye.gov.tr/Giris/gir?kurumId=yabanciizin> ya da direk internet üzerinden <http://www.calismaizni.gov.tr/> adresine girerek elektronik imzasını kullanarak çalışma izni başvurusu yapabilmektedir. Bu başvurunun olumlu sonuçlanmasını takiben çalışan adına bir "çalışma izin belgesi" gönderilmektedir. Alınacak çalışma izni sayesinde çalışan, İş Kanunu, Sosyal Güvenlik Kanunu ve İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun yasal koruması kapsamına alınmakta ve çalışanın bakmakla yükümlü olduğu kişiler (eş, çocuk, anne, baba) de sosyal güvenlik sisteminden faydalanabilmektedirler.

Çalışma izni başvurusunda yapılması gerekenler nelerdir?

- **Kimlik Belgesi:** Çalışma izni başvurusu yapabilmek için kişinin 99 ile başlayan kimlik numarasının yazılı olduğu statüsünü gösterir kimlik belgesi bulunmalıdır.
- İşverenle işçi arasında yasal tüm unsurları barındıran (işverenin unvanı, yabancıнын adı,

soyadı, yapacağı görev, alacağı ücret gibi bilgilerin yer aldığı “Belirli/Belirsiz Süreli İş Sözleşmesi”nin işveren ve yabancı tarafından imzalanması ve işyeri kaşesi ile kaşelenmesi gerekmektedir.

- Çalışma izni başvurusu kendi nam ve hesabına çalışanlar tarafından kendilerince, işverene bağlı olarak çalışanlar için yabancıyı çalıştıracak işveren tarafından e-devlet sistemi üzerinden gerçekleştirilmelidir.

- **Ücret:** Çalışma izni başvurusu ücretsiz olup başvurusu olumlu sonuçlananlar için değerli kağıt bedeli ve harç yatırılması gerekmektedir.

*21 Aralık 2021 tarihli ve 31696 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (SIRA NO: 89) HARÇLAR KANUNU GENEL TEBLİĞİ ile belirlenen 01.01.2022 ‘den itibaren geçerli olacak 2022 yılı Çalışma İzin Belgesi Harçları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir⁴.

İzin Türü/Süre	Harç	Harç Tutarı
Süreli / 1 yıla kadar (1 yıl dahil)	Süreli Çalışma İzin Belgesi	1.386,20
	Kayıp Kart Ücreti*	693,10
Süreli / 1 yıldan fazla ve 2 yıl süreli izin	Süreli Çalışma İzin Belgesi	2.772,40
	Kayıp Kart Ücreti*	1.386,20
Süreli / 2 yıldan fazla ve 3 yıl süreli izin	Süreli Çalışma İzin Belgesi	4.158,60
	Kayıp Kart Ücreti*	2.079,30
Süreli / 3 yıldan fazla ve 4 yıl süreli izin	Süreli Çalışma İzin Belgesi	5.544,80
	Kayıp Kart Ücreti*	2.772,40
Süreli / 4 yıldan fazla ve 5 yıl süreli izin	Süreli Çalışma İzin Belgesi	6.931,00
	Kayıp Kart Ücreti*	3.465,50
Süresiz	Çalışma İzin Belgesi	13.867,40
	Kayıp Kart Ücreti*	6.933,70
Bağımsız	Çalışma İzin Belgesi	13.867,40
	Kayıp Kart Ücreti*	6.933,70
Geçici Koruma Çalışma İzni /1 yıl (Standart)	Çalışma İzin Belgesi	515,70
	Kayıp Kart Ücreti*	257,80

2022 Yılı Değerli kağıt bedeli, ise 160 TL olarak belirlenmiştir.

⁴ https://www.csgeb.gov.tr/uigm/calisma-izni/harc_degerli_kagit_banko_odeme_bilgileri/

- Başvuru öncesi gerekli olan e-izin sistemindeki "işveren kaydı" SGK tescil numarasına sahip olan işyerleri için sadece "e-bildirge yetkilisi" tarafından oluşturulabilmektedir.

Çalışma İzninin Takibi Nasıl Yapılır?

- Çalışma izni süreçlerine dair bilgilendirme e-postası Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından işverene gönderilmektedir. Ayrıca başvurunun son durumu çalışma izni otomasyon sisteminde "Başvuru Takip" kısmından takip edilebilmektedir.
- Çalışma izin belgesi yabancıların çalışacağı adrese posta ile gönderilir. Bu postanın takibi PTT Kargo aracılığı ile çalışma izni başvuru numarasının başına "268004" eklenerek internet üzerinden yapılabilir.

Çalışma İzninin Geçerlilik Süresi ve Yenilenmesi

- Geçici Koruma Sağlanan Yabancılar için çalışma izni geçerlilik süresi bir senedir.
- Çalışma izni süre uzatma başvurusu, mevcut çalışma izninin geçerlilik süresinin bitiminden 60 gün önce ve her hâlükârda geçerlilik süresi dolmadan yapılır.

İstihdam Kotası Nedir?

Geçici koruma sağlanan kişilerin, bir işveren tarafından çalıştırılabilmesi için istihdam kotasına uyulmalıdır. Bu istihdam kotası, bir işyerinde geçici koruma sağlanan çalışan sayısının, aynı işyerinde çalışan Türk Vatandaşı sayısının **%10'unu geçmemesidir.**

Örnek: 100 Türk vatandaşının çalıştığı bir işyerinde en fazla geçici koruma sağlanan 10 kişi çalışabilmektedir.

Toplam çalışan sayısı ondan az olan işyerlerinde, geçici koruma sağlanan **en fazla 1 (bir)** kişiye çalışma izni verilmektedir.

Çalışma izni süre uzatma başvurusu, mevcut çalışma izninin geçerlilik süresinin sonlanmasına 60 gün kala yapılabilir. Uzatma başvurusu yapılabilmesi için çalışma izninin bitmemiş olması gerekmektedir.

Geçici Koruma sağlanan kişiler, Türkiye'deki çalışma mevzuatına tabidirler. Dolayısı ile asgari ücret altında çalıştırılmazlar.

İstisnai olarak, işveren tarafından işyerinin kayıtlı bulunduğu ildeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nden, çalışma izni başvurusu tarihinden önceki dört haftalık süre içerisinde yabancının çalıştırılacağı işi yapacak nitelikte Türk vatandaşı bulunmadığı belgelendirilirse **istihdam kotası uygulanmayabilir**.

Mesleki Eğitim

Türkiye İş Kurumu tarafından aktif işgücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlar kapsamında bir işyerinde mesleki eğitim ve işbaşı eğitimi göreceklek ile bu kişilerin eğitim süresinin sonunda aynı işyerinde çalıştırılması için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na başvuruda bulunulabilmektedir. Bu madde kapsamında yapılacak başvurularda, Bakanlıkça **istihdam kotası farklı uygulanabilir**.

Yabancıların Ücret Düzenlemesi Nasıl Olmalıdır?

- Geçici Koruma sağlanan kişiler, Türkiye'deki çalışma mevzuatına tabidir. Dolayısı ile **asgari ücretin altında çalıştırılmazlar**.
- Çalışanın sigorta primlerinin yatırılmasından **işveren sorumludur**. Bu kişiler Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kapsamında bulunan bütün sağlık hizmetlerinden faydalanabilirler.
- Çalışan, kayıtlı olarak çalıştığı işini kendi isteği ve kusuru dışında kaybettiğinde, İşsizlik Sigortası Kanunu ve İş Kanunu'nda belirlenmiş olan asgari koşulları taşıyorsa İşsizlik Ödeneği almaya hak kazanır. **Bu hak, kayıtlı çalışmanın önemli avantajlarından biri olup**, sigortalı işsizlere yasada belirtilen şartları taşımaları halinde işsiz kaldıkları dönem için belirli süre ve miktarda yapılan ödemedir.

İşsizlik Ödeneğinden Yararlanma Koşulları

- Kendi istek ve kusuru dışında işsiz kalmak,
- Hizmet akdinin sona ermesinden önceki son **120 gün** hizmet akdine tabi olmak,

- Hizmet akdinin feshinden önceki **son üç yıl içinde en az 600 gün** süre ile işsizlik sigortası primi ödemiş olmak,
- Hizmet akdinin feshinden sonraki **30 gün içinde** en yakın İŞKUR birimine şahsen ya da elektronik ortamda başvurmak,

İşten Ayrılma veya İş Değiştirilmesi Durumunda Ne Yapılır?

- Geçici Koruma sağlanan kişilerin herhangi bir nedenden dolayı işten ayrılmasıyla, çalışma izni iptal dilekçesi işveren tarafından PDF Formatında e-izin sistemine yüklenmelidir. Bu iptal işlemi sözleşmenin feshinden itibaren **15 gün içinde** yapılmalıdır.
- Geçici Koruma sağlanan kişilerin yeni işvereni, **mevcut çalışma izninin iptalini takiben** yeni bir iş için çalışma iznine başvurabilmektedir.
- Geçici Koruma sağlanan kişiler, aynı şirketin başka şubesinde çalışmak isterse, **yeni bir çalışma izni alınması gerekir.**

Kendi İşyerini Kurmak İsteyenler için Çalışma İzni Başvurusu

- Geçici koruma sağlananlardan kendi işyerini kurmak isteyenler, Türk vatandaşları gibi resmî kurumlara kayıt olabilmektedirler.
- Kendi işini açmak isteyen geçici koruma sağlanan kişiler çalışma iznine bireysel olarak başvurmalıdırlar.

Kendi adına çalışmak isteyenler, aşağıdaki koşulları sağladıktan sonra kendi işyerlerinde çalışmak üzere çalışma iznine başvurabilirler:

- Vergi numarası alındıktan sonra vergi levhasının çıkarılmış olması,
- 1 (bir) adet biyometrik fotoğrafının bulunması
- Sermaye şirketi ortakları için Ticaret Sicil Gazetesinin çıkarılmış olması,
- Faaliyet belgesinin alınmış olması,
- Başvuran kişinin şirket ile olan hukuki bağı gösterir belgenin başvuru esnasında ibraz edilmesi,

Geçici Koruma sağlanan kişiler, aynı şirketin başka şubesinde çalışmak isterse, yeni bir çalışma izni alınması gerekir.

- Gerçek kişi tacirler ve esnaf ve sanatkarlar için oda sicil kayıt belgesi gibi işyerinin faaliyetini gösterir belgelerin olması.

Tüm bu bahsi geçen koşullar yerine getirildiğinde, kendi iş yerinde çalışacak kişi çalışma izni başvurusunu gerçekleştirebilirler.

- Ayrıca başvuru için elektronik imzaya ihtiyaç bulunmaktadır.
- Yetkili idarelerce işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilirken çalışma izni bulunması koşulu aranacaktır.

Kısaca özetlemek gerekirse süreç şöyle işler:

- İşyeri kuruluş işlemleri vergi levhası ve vergi numarası alınması
- Şirketler için ticaret sicil gazetesi, gerçek kişi tacirler ile esnaf ve sanatkarlar için ilgili oda sicil kayıt belgesi
- Çalışma izin başvurusu
- Çalışma izin onayı
- Yetkili idarece işyeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenmesi

Çalışma izni Başvurusunun Reddi

- Çalışma izni başvurusunun reddi durumunda, **30 gün içinde** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına itiraz başvurusunda bulunulabilmek mümkündür.
- İtiraz Bakanlık tarafından değerlendirilmektedir.
- İtirazın reddedilmesi durumunda idari yargı yolu açıktır.

ULUSLARARASI KORUMA BAŞVURU VE STATÜ SAHİBİ YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ

TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI KORUMA

Uluslararası Koruma Çeşitleri

Türkiye,1951 tarihli Cenevre Sözleşmesini, 1.maddesindeki mekân bakımından öngörülen seçme hakkını kullanarak "Coğrafi Kısıtlama" ile kabul etmiştir. Aşağıdaki tanımlar bu kısıt dikkate alınarak hazırlanan ulusal mevzuat kapsamında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yer aldığı şekliyle verilmiştir.⁵

1. Mülteci

Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.

Mülteci statüsü sahibi yabancıya Göç İdaresince verilecek **kimlik belgesi çalışma izni yerine geçeceğinden**; bu statüleri kazanmış kişiler söz konusu kimlik belgesiyle ülkemizde çalışabilirler.

**Türkiye,
1951 tarihli
Cenevre
Sözleşmesini,
1. maddesindeki mekân bakımından öngörülen seçme hakkını kullanarak "Coğrafi Kısıtlama" ile kabul etmiştir.**

⁵ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 61

2. Şartlı mülteci

Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir⁶.

Cenevre Sözleşmesinin, 1. maddesindeki “Coğrafi Kısıtlama” ya göre şartlı mülteci; Avrupa dışında meydana gelen olaylar nedeniyle, mülteci tanımındaki şartlara haiz olduğunu iddia ederek, üçüncü ülkelere iltica etmek üzere Türkiye’den uluslararası koruma talebinde bulunan kişidir.

Şartlı mülteci statüsü almış yabancılar için uluslararası koruma başvuru tarihinden altı ay sonra çalışma izni başvurusunda bulunulabilir; Başvurunun uygun bulunması halinde söz konusu yabancıya çalışma izni verilir.

3. İkincil koruma

Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

a. Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,

b. İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,

⁶ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 62

c. Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir⁷.

İkincil koruma statüsü sahibi yabancıya Göç İdaresince verilecek kimlik belgesi çalışma izni yerine geçeceğinden; bu statüleri kazanmış kişiler söz konusu kimlik belgesiyle ülkemizde çalışabilirler.

4. Uluslararası koruma başvuru sahibi yabancılar

Uluslararası koruma başvuruları Valiliklere (Göç İdaresi İl Müdürlükleri) bizzat yapılır. Başvuruların ülke içinde veya sınır kapılarında kolluk birimlerine yapılması hâlinde, bu başvurular derhâl valiliğe bildirilir. Başvuruyla ilgili işlemler valilikçe yürütülür.⁸ Kayıt işlemleri tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir⁹. Bu yabancılar işlemleri tamamlanıp haklarında karar verilinceye kadar "uluslararası koruma başvuru sahibi" olarak tanımlanırlar.

Uluslararası koruma başvuru sahibi yabancılar için, uluslararası koruma başvuru tarihinden altı ay sonra çalışma izni başvurusunda bulunulabilir. Başvurunun uygun bulunması halinde söz konusu yabancılar çalışma izni verilir.

⁷ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 63

⁸ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 65

⁹ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 76

Uluslararası koruma statüsü sahibi kimlik belgesi

Mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilenlere yabancı kimlik numarasını içeren kimlik belgesi düzenlenir.

Bu belge, geçerli olduğu süre içinde statü sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar ve harca tabi değildir.¹⁰

Başvuru sahibinin ikamet ilinin belirlenmesi

Başvuru sahibinin ikamet edeceği il, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü veya yetki verilmesi halinde Göç İdaresi İl Müdürlüğü tarafından belirlenir.

Uluslararası Başvuru ve Statü Sahiplerinin Çalışma İzni

Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi, statü almasından itibaren bağımlı veya bağımsız olarak çalışabilir. Yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere ilişkin diğer mevzuatta yer alan hükümler saklıdır. Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi kişiye verilecek kimlik belgesi, çalışma izni yerine de geçer ve bu durum kimlik belgesine yazılır¹¹.

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Şartlı Mülteciler ise çalışma izni almadan çalışamazlar.

Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş veya şartlı mülteci yabancılar; uluslararası koruma başvurusu tarihinden, altı ay sonra çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti almak için başvurabilirler. Çalışma izni veya çalışma izni muafiyetine başvuru hakkı tanınan yabancılarla çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti verilmesinde İçişleri Bakanlığının olumlu görüşü aranır. Geçerli çalışma izni veya çalışma izni muafiyetine sahip olunması bu yabancılarla Türkiye’de mutlak kalış hakkı sağlamaz¹².

¹⁰ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 83

¹¹ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 89

¹² Uluslararası İşgücü Kanunu, Madde 17

Çalışma İznine Nasıl Başvurulur?

Uluslararası koruma başvuru sahibi ya da şartlı mülteci yabancılara, kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na başvuruda bulunulabilmektedir. Çalışma izni başvuruları, bu yabancılara çalıştıracak işveren tarafından e-Devlet Kapısı üzerinden yapılmaktadır.

İşveren e-Devlet üzerinden <https://giris.turkiye.gov.tr/Giris/gir?kurumlId=yabanciizin> ya da direk internet üzerinden <http://www.calismaizni.gov.tr/> adresine girerek ve Uluslararası Koruma sekmesini seçerek elektronik imzasını kullanarak çalışma izni başvurusu yapabilmektedir. Bu başvurunun olumlu sonuçlanmasını takiben çalışan adına bir "çalışma izin belgesi" gönderilmektedir. Alınacak çalışma izni sayesinde çalışan, İş Kanunu, Sosyal Güvenlik Kanunu ve İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun yasal koruması kapsamına alınmakta ve çalışanın bakmakla yükümlü olduğu kişiler (eş, çocuk, anne, baba) de sosyal güvenlik sisteminden faydalanabilmektedirler.

Uluslararası Koruma Sağlanan Yabancılar İçin Çalışma İznine Başvuru Şartları

- Çalışma izni başvurusu uluslararası koruma başvurusu tarihinden **altı ay** sonra yapılabilir
- Statülerini gösteren **geçerli bir kimlik belgelerinin** olması gerekir.
- Belirli bir ilde ikamet etme yükümlülüğü getirilen başvuru sahibi ve şartlı mültecinin, bu il sınırları dışında çalışma izni almak için yaptığı başvurular, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak sonuçlandırılır.

Çalışma izin başvurusunu çalışan değil, işveren e devlet kapısından elektronik imza ile yapar.

Uluslararası Koruma Başvuru ve Statü Sahibi Yabancıların Çalışma İzinleri Değerlendirme Kriterleri

- Çalışma izni talep edilen işyerinde **en az 5 T.C. vatandaşının istihdamı zorunludur.** Aynı işyerinde birden fazla yabancı için çalışma izni talebinde bulunulması durumunda, çalışma izni verilen ilk yabancından sonraki her bir yabancı için ayrı ayrı 5 T.C. vatandaşı istihdamı aranacaktır.
- İşyerinin **ödenmiş sermayesinin en az 100.000 TL** veya **brüt satışlarının en az 800.000 TL** veya **son yıl ihracat tutarının en az 250.000 ABD Doları olması gerekmektedir.**
- İzin isteyen şirket ortağı yabancının, **40.000 TL'den az olmamak üzere** sermaye payı **en az yüzde 20 olması** zorunludur.
- İşveren tarafından yabancıya ödeneceği beyan edilen aylık ücret miktarının yabancının görev ve yetkinliği ile bağdaşır seviyede olması zorunludur. Buna göre, başvuru tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan asgari ücret tutarı dikkate alınmak suretiyle yabancıya ödenecek ücretin en az;
 - Üst düzey yöneticiler ve pilotlar için asgari ücretin 6,5 katı,
 - Birim veya şube müdürleri ile mühendis ve mimarlar için asgari ücretin 4 katı,
 - Uzmanlık ve ustalık gerektiren işlerde çalışacaklar ile öğretmenler için asgari ücretin 3 katı,
 - Ev hizmetlerinde çalıştırılacak yabancılar için en az asgari ücret, diğer mesleklerde çalışacak yabancılar için asgari ücretin 1,5 katı,

Çalışma İzni Başvurusu

- İşverenle işçi arasında yasal tüm unsurları barındıran (işverenin unvanı, yabancının adı, soyadı, yapacağı görev, alacağı ücret gibi bilgilerin yer aldığı) "Belirli/Belirsiz Süreli İş Sözleşmesi'nin işveren ve yabancı tarafından imzalanması ve işyeri kaşesi ile kaşelenmesi gerekmektedir.

- **Kimlik Belgesi:** Çalışma izni başvurusu yapabilmek için kişinin 99 ile başlayan kimlik numarasının yazılı olduğu statüsünü gösterir kimlik belgesi bulunmalıdır.
- Çalışma izni başvurusu kendi nam ve hesabına çalışanlar tarafından kendilerince, işverene bağlı olarak çalışanlar için yabancıyı çalıştıracak işveren tarafından e-devlet sistemi üzerinden gerçekleştirilmelidir.
- **Ücret:** *21 Aralık 2021 tarihli ve 31696 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (SIRA NO: 89) HARÇLAR KANUNU GENEL TEBLİĞİ ile belirlenen 01.01.2022 'den itibaren geçerli olacak 2022 yılı Çalışma İzin Belgesi Harçları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir¹³.

İzin Türü/Süre	Harç	Harç Tutarı
Sürelî / 1 yıla kadar (1 yıl dahil)	Sürelî Çalışma İzin Belgesi	1.386,20
	Kayıp Kart Ücreti*	693,10
Sürelî / 1 yıldan fazla ve 2 yıl sürelî izin	Sürelî Çalışma İzin Belgesi	2.772,40
	Kayıp Kart Ücreti*	1.386,20
Sürelî / 2 yıldan fazla ve 3 yıl sürelî izin	Sürelî Çalışma İzin Belgesi	4.158,60
	Kayıp Kart Ücreti*	2.079,30
Sürelî / 3 yıldan fazla ve 4 yıl sürelî izin	Sürelî Çalışma İzin Belgesi	5.544,80
	Kayıp Kart Ücreti*	2.772,40
Sürelî / 4 yıldan fazla ve 5 yıl sürelî izin	Sürelî Çalışma İzin Belgesi	6.931,00
	Kayıp Kart Ücreti*	3.465,50
Süresiz	Çalışma İzin Belgesi	13.867,40
	Kayıp Kart Ücreti*	6.933,70
Bağımsız	Çalışma İzin Belgesi	13.867,40
	Kayıp Kart Ücreti*	6.933,70
Geçici Koruma Çalışma İzni /1 yıl (Standart)	Çalışma İzin Belgesi	515,70
	Kayıp Kart Ücreti*	257,80

2022 Yılı Değerli Kağıt Bedeli, İse 160 TL Olarak Belirlenmiştir.

¹³ https://www.csgeb.gov.tr/uigm/calisma-izni/harc_degerli_kagit_banko_odeme_bilgileri/

Uzatma, iptal gibi durumlarda tüm statüler için aynı süreçler izlenmektedir.

• Başvuru öncesi gerekli olan e-izin sistemindeki "işveren kaydı" SGK tescil numarasına sahip olan işyerleri için sadece "e-bildirge yetkilisi" tarafından oluşturulabilmektedir.

Çalışma izninin Takibi Nasıl Yapılır?

- Çalışma izni süreçlerine dair bilgilendirme e-postası Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından işverene gönderilmektedir. Ayrıca başvurunun son durumu çalışma izni otomasyon sisteminde "Başvuru Takip" kısmından takip edilebilmektedir.
- Çalışma izin belgesi yabancıнын çalışacağı adrese posta ile gönderilir. Bu postanın takibi PTT Kargo aracılığı ile çalışma izni başvuru numarasının başına "268004" eklenerek internet üzerinden yapılabilmektedir.

Çalışma Hayatı ile İlgili Haklar için Başvuru Noktaları

• Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ÇSHB):

Çalışanlar, çalışma hayatı ve sosyal güvenlik hakkında her türlü soru, öneri, eleştiri, ihbar, şikâyet, başvuru ve taleplerini ÇSGB İletişim Merkezine ait Alo 170 bilgi-danışma hattını arayarak iletebilirler.

• Çalışma izinleri konusunda Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü'ne

Tel: 0(312) 296 60 00/3

e-posta: eizindestek@csgb.gov.tr

adresinden ulaşılabilir.

Çalışanlar, çalışma hayatı hakkında her türlü soru, şikâyet ve taleplerini Alo 170 bilgi-danışma hattını arayarak iletebilirler.

• **İŞKUR:** Çalışan, ikametinin kayıtlı olduğu ildeki İŞKUR Hizmet Merkezine kaydını yaptırdıktan sonra internet şubesi üzerinden de İŞKUR hizmetlerine erişebilir. İnternet şubesinden, 7 gün 24 saat internet aracılığı ile her yerden İŞKUR'a ulaşılabilir. Bunun için www.iskur.gov.tr adresini veya İŞKUR'un sosyal medya hesapları ziyaret edilebilir.

• Tüm illerde bulunan İŞKUR il müdürlükleri, ilçelerde bulunan hizmet merkezleri ile belediyelerde ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında bulunan İŞKUR hizmet noktalarından da İŞKUR'a ulaşılabilir.

• **İŞKUR İnternet şubesinden aşağıdakiler yapılabilir:**

- Kayıt bilgilerini güncelleyebilir,
- Durumuna uygun işleri takip edebilir,
- İş başvurusu yapabilir,
- Başvuru ve görüşme sonuçlarını takip edebilir,
- İşverenden ve İŞKUR'dan gönderilen mesajları görebilir,
- Özgeçmiş oluşturabilir,
- Mesleki Eğitim Kurslarına başvurabilir,
- Girişimcilik Eğitim Programlarına başvurabilir,
- İşbaşı Eğitim Programına başvurabilir,
- İş ve Meslek Danışmanlarımızdan randevu alabilir,
- Türk Meslekler Sözlüğüne ulaşabilir, meslekleri tanıyabilirler.

• UNHCR, ILO gibi çeşitli uluslararası kuruluşlar: <http://help.unhcr.org/turkey>, <https://www.ilo.org/ankara/lang--tr/index.htm> çalışma İzni ücretlerini karşılayarak, işletmelere destek olmaktadırlar.

Kısaltmalar:

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

ÇSGB: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

UİGM: Uluslararası İşgücü genel Müdürlüğü

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü

Referanslar:

Türkiye'de İş Bulma Rehberi (UNHCR, İŞKUR, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü)

Türkiye'deki Uluslararası ve Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzni Hakkında Sıkça Sorulan Sorular (ÇSGB, UNHCR)

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (Kabul Tarihi 04.04.2013)

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik

6735 Sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu (Kabul Tarihi 28.07.2016)

Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik (Resmî Gazete Tarihi: 15.01.2016 Resmî Gazete Sayısı: 29594)

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik (Resmî Gazete Tarihi: 26.04.2016 Resmî Gazete Sayısı: 29695)

<https://ecalismaizni.csgb.gov.tr/eizin>

<https://www.csgb.gov.tr/uigm/calisma-izni>

Vaka Analizi

VAKA ANALİZİ

ABCD İnşaat, Dudullu'da 162 kişilik bir inşaat firmasıdır. Firma sahibi Kabil Bey, tüm personel yönetimi ile ilgili işleri 19 senelik Personel Sorumlusu Nurten Hanım'a bırakmış, kendisi daha çok iş geliştirme ve yeni projeler ile ilgilenmektedir.

Nurten Hanım, Türk çalışan bulmakta zorluk çekince, başvuru yapan Suriyeli adayları değerlendirmeye başlar: hem fazla iş seçmeyen hem daha az maaş isteyen, hem de uzun saatler çalışabilen Suriyelileri 3 sene boyunca istihdam etmeye devam eder.

İşletmede Suriyelilerin deneme süresi 4 aydır ve 4 ay sonunda istihdamlarının kalıcılığına karar verilir. Bu süre içinde çalışan asgari ücretin % 70 i olan maaş alır ve fazla mesailer de fazladan ücret olarak ödenmez. Dört ayın sonunda en iyi çalışan Suriyelilere asgari ücret maaş verilir ve çalışma izni alınır. Diğerleri ise % 70 asgari ücret almaya devam ederler ve mesaiye kalırlarsa mesai ücretlerinin % 70 'ini alırlar ve mesai almaya haftada 55 saat çalıştıktan sonra hak ederler.

Bu şekilde 'tasarruf ederek' Nurten Hanım, Kabil Bey 'den uzun süredir istemiş olduğu zam ve şirket arabasını alabildiği için çok memnundur. Aynı zamanda kızını da bu süreç içerisinde satın alma bölümünde işe aldirmiş ve o kısmı da kendi usulünce yönetmeye başlamıştır.

Kabil Bey denetim geçirecekleri için Nurten Hanım'dan personelle ilgili bilgi vermesini istemiştir. Nurten Hanım da sadece kayıtlı personeli gösterebileceklerini ve diğer personele o gün izin vererek yerine Pazar çalıştırabileceklerini söyler. Bu şekilde de yaparlar. Denetçi geldiğinde bazı Suriyelilerin Türkçe dahi bilmediğini ve hiçbir haklarından haberdar olmadıklarını görür. Nurten Hanım'ın bilgisayarından kayıtsız çalışan listesini bulan ve bazı Türkçe bilen Suriyelilerden başka kayıtsız çalışanlar da olduğunu öğrenen denetçi, firma yetkililerine şeffaf olmadıklarını ve kanunlara aykırı hareket ettiklerini bildirir.

Firma denetimden geçemez ve majör uygunsuzluklardan dolayı teklif verdikleri işin mal sahibi tarafından kendileri ile çalışma yapılamayacağı yazısı alır.

Durumu yabancıların çalıştırılması açısından değerlendiriniz.

Vaka Analizi

VAKA ANALİZİ

DEĞERLENDİRME

İşletmede son 3 senedir çalışma izni olmayan yabancılar çalıştırılmaktadır. Bu kanuni olarak uygun değildir. Yabancıların bazılarında asgari ücret altı maaş verilmektedir. Deneme süresi İş Kanunu'na aykırı olarak 4 aydır, halbuki 2 ay olmalı ve bu süre zarfında da İş Kanunu'na uygun şekilde çalıştırılmalıdır. Firmada Suriyelilerin bir kısmı asgari ücretten % 30 daha az maaş almakta ve deneme süresi boyunca fazla mesai ücreti de almamaktadırlar.

Bazı Suriyeliler Türkçe bilmediğinden her eğitimin aynı zamanda Arapça da verilmesi gereklidir.

Ayrıca Suriyeliler arasında da ayrımcılık yapılmaktadır. İyi çalışanlara sigorta yapılmasına rağmen diğerlerine deneme süresi sonunda dahi asgari ücretin % 30 altında maaş verilmesine devam edilmekte ve sigortasız çalıştırılmaktadır. Aynı zamanda sigortasız çalışanların normal çalışma saatleri 55 saattir, halbuki 45 saat olmalı ve üzeri mesai olmalıdır. Mesai ücretleri de normalde alınması gerekenin % 30 altındadır.

Ne Yapılmalıydı?

- Başvuru sonrasında yabancıların kimlikleriyle beraber zaman kaybetmeden çalışma iznine başvuru yapılmalıydı ve izinleri alınmalıydı ayrıca bu izinler senede bir yenilenmeliydi.
- Yabancı çalışanlar için kendi dillerinde bir duyuru panosu yapılmalıydı.
- Tüm eğitimlere yabancı çalışanlar da katılmalıydı ve tercüman yardımı ile gerekli bilgi kendilerine aktarılmalıydı.
- Personel Müdürü, yabancı çalışanlarla ilgili gerekli mevzuatı daha iyi öğrenmiş ve uygulamış olmalıydı, kendi menfaatleri için işçilerin mağduriyetini kullanmamalı ve işletmeyi bu şekilde riske atmamalıydı.
- Üst yönetim kanunlara karşı hareket eden çalışanına uyarı vermeli ve bu duruma göz yummamalıydı, sonuç olarak ucuz ve sigortasız işçilikle belli bir kar elde edildiğini düşünen yönetim aslında büyük bir mali kayıpla karşı karşıya gelmişti.

NOTLARIM, İŞLETMELERDE UYGULAMAM / YAPMAM GEREKENLER:

YAPMAYA DEVAM EDECEKLERİM

UYGULAMAYI DURDURACAĞLARIM

UYGULAMA BAŞLATACAĞLARIM

NOTLARIM, İŞLETMELERDE UYGULAMAM / YAPMAM GEREKENLER:

YAPMAYA DEVAM EDECEKLERİM

UYGULAMAYI DURDURACAKLARIM

UYGULAMA BAŞLATACAKLARIM

NOTLARIM, İŞLETMELERDE UYGULAMAM / YAPMAM GEREKENLER:

YAPMAYA DEVAM EDECEKLERİM

UYGULAMAYI DURDURACAĞLARIM

UYGULAMA BAŞLATACAĞLARIM

Uluslararası
Çalışma
Örgütü

ILO Türkiye Ofisi

Ferit Recai Ertuğrul Caddesi

No: 4, 06450 Oran, Ankara

Tel: + 90 312 491 98 90

Faks: +90 312 491 99 45

E-posta: ankara@ilo.org

Bu kitapçık ILO Türkiye Ofisi için Sn. Beste Ardiç Arslan tarafından hazırlanmıştır.

"Türkiye'de Mülteciler ve Ev Sahibi Topluluklar için İnsana Yakışır İş Fırsatları Projesi", ABD Nüfus, Mülteciler ve Göç Bürosu (PRM) tarafından desteklenmektedir.